

Opatření obecné povahy v souvislosti s vyhlášením předcházení stavu nouze v teplárenství

12.11.2022 - René Neděla | Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Opatření obecné povahy

Ministerstvo průmyslu a obchodu jako věcně příslušný správní orgán podle § 13 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a podle § 88 odst. 7 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, v souladu s § 171 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, vydává opatření obecné povahy

v souvislosti s vyhlášením předcházení stavu nouze v teplárenství,

kterým se ukládá držitelům licence na výrobu tepelné energie v době ode dne účinnosti tohoto opatření do 31. srpna 2023 povinnost:

- a) v maximální možné míře s ohledem na technologické možnosti a zajištění bezpečnosti a spolehlivosti provozu a dodržování závazných emisních limitů stávajících zdrojů tepelné energie včetně zařízení pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla dodávajících teplo do soustavy zásobování tepelnou energií nahradit využití zemního plynu jinými palivy a
- b) zajistit dostatek paliva jiného než zemní plyn nezbytného pro bezpečný a spolehlivý provoz stávajících zdrojů tepelné energie dodávajících teplo do soustav zásobování tepelnou energií po dobu trvání předcházení stavu nouze.

Držitelé licence na výrobu tepelné energie jsou povinni nejpozději do 30 dnů ode dne účinnosti tohoto opatření informovat Ministerstvo průmyslu a obchodu o opatřeních přijatých na jimi provozovaných zdrojích tepelné energie v souvislosti s vyhlášením předcházení stavu nouze v teplárenství i v souvislosti s tímto opatřením.

Odůvodnění:

Dne 5. září 2022 vyhlásilo Ministerstvo průmyslu a obchodu na celém území České republiky předcházení stavu nouze v teplárenství na základě § 88 odst. 4 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), a to na dobu od 6. září 2022 00,00 hod. do 31. srpna 2023 24,00 hod.

Důvodem pro vyhlášení předcházení stavu nouze v teplárenství je existence reálného rizika vzniku stavu nouze podle § 88 odst. 1 písm. f) energetického zákona, kdy hrozí riziko nevyrovnané bilance v soustavě zásobování tepelnou energií, které může způsobit významný a náhlý nedostatek tepelné energie nebo ohrožení celistvosti soustavy zásobování tepelnou energií, její bezpečnosti a spolehlivosti provozu.

Toto riziko nevyrovnané bilance v soustavě zásobování tepelnou energií trvá i nadále a Ministerstvo průmyslu a obchodu je nuceno přistoupit k přijetí opatření směřujících k jeho odvrácení.

Příčinou tohoto stavu je neustále se zhoršující mezinárodní situace, zejména v oblasti dodávek zemního plynu z Ruské federace. Spotřeba zemního plynu v České republice v roce 2021 odpovídala 9.433,7 mil. m³ (100.736,4 GWh). Významná část této spotřeby zemního plynu je využívána na vytápění, proto má spotřeba relativně značný sezónní charakter a je významně korelovaná s teplotou ovzduší. Prakticky celá tuzemská spotřeba zemního plynu je zajišťována jeho importem. Situace v oblasti dodávek plynu se však v roce 2022 v důsledku událostí na Ukrajině a následných sankcí Evropské unie vůči Ruské federaci výrazně změnila a dále mění. Hlavním vstupem do plynárenské soustavy České republiky se stal vstup ze Spolkové republiky Německo, z níž vstupuje do tuzemské soustavy cca 99 % plynu. Avšak nejvýznamnější zdroj zemního plynu, který byl v této trase dopravován do České republiky, plynovod Nord Stream 1, ještě před nástupem zimní sezóny vypadl se soustavy zásobování a jeho výpadek se tak nepříznivě projevil na dostupnosti zemního plynu nejen v České republice, ale i jinde v Evropě.

Zatímco v prvních měsících po ruské agresi proti Ukrajině se na dodávkách plynu z Ruské federace do Evropské unie prakticky nic neměnilo, od května 2022 došlo k zastavení dodávek přes plynovod Jamal, tj. přes Bělorusko, a došlo k významnému snížení objemu plynu přepravovaného přes Ukrajinu (předávací stanice Sochranovka se ocitla na okupovaném území, a proto je plyn pro tranzit do EU dodáván pouze přes předávací stanici Sudža, a to ve významně nižším objemu). Pro tuzemský trh s plynem jsou však nejvýznamnější ty dopady, které souvisí s provozem plynovodu Nord Stream 1 a dodávkami přes něj. V červnu t.r. došlo v důsledku repase jedné z turbín plynovodu k významnému snížení toku plynu. Po ukončení odstávky z důvodu údržby byla obnovena jeho přeprava ve sníženém rozsahu a tento stav trval až do závěru srpna t.r. Dne 31. srpna začala další avizovaná odstávka, neboť dle ruské plynárenské společnosti Gazprom potřebovala údržbu i zbývající kompresorová stanice. Ohlášená odstávka měla trvat do rána dne 3. září 2022. Dne 2. září večer ovšem společnost Gazprom sdělila, že údržba jediné provozuschopné turbíny plynovodu Nord Stream 1 odhalila závady a že do jejich odstranění zůstane plynovod mimo provoz. Společnost Gazprom neupřesnila, kdy by se dodávky tímto plynovodem mohly nebo měly obnovit. To fakticky znamenalo zastavení dodávek ruského plynu na tuzemský trh s plynem, neboť s ohledem na výše uvedená omezení dalších přepravních tras ruského zemního plynu do Evropské unie nebylo možné tento výpadek žádným jiným způsobem nahradit. Skutečnost, že dne 2. září 2022 bylo po předchozí krátké avizované odstávce plynovodu Nord Stream 1 ohlášeno časově neomezené zastavení dodávek plynu touto hlavní zásobovací trasou pro tuzemský trh s plynem, tak znamenala (a stále znamená) ohrožení značného množství odběratelů tepla ze soustav zásobování tepelnou energií. Nakonec přišla 26. září 2022 série podmořských výbuchů, které poškodily plynovody Nord Stream 1 a 2 v Baltském moři, které tak nejsou provozuschopné. V současné době nelze odhadnout kdy a zda vůbec je bude možné opětovně využít pro dopravu plynu z Ruské federace. Zničení plynovodů, které bylo podle dostupných informací zjevně úmyslné, i když pachatel není znám, ukázalo obecnou zranitelnost podmořské plynárenské infrastruktury. Norský plyn přitom proudí do EU právě přes podmořské plynovody.

Dne 8. září 2022 zahájil provoz plovoucí LNG terminál v Nizozemském Eemshavenu, který je schopen zpracovat až 8 miliard m³ plynu ročně, z toho 3 miliardy m³ jsou určeny pro Českou republiku, což je objem rovnající se přibližně třetině české roční spotřeby. Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci se Skupinou ČEZ zajistilo již dříve jak pronájem části kapacity v novém terminálu, tak i cesty pro přepravu plynu do Česka. Jedná se o významný příspěvek k pokrytí spotřeby plynu v České republice, který však výpadek dodávek plynu z Ruské federace plně nahradit nedokáže. Ministerstvo průmyslu a obchodu jedná i o dalších možnostech dodávek plynu, ale k jejich uskutečnění bude potřeba dobudovat potřebnou infrastrukturu, zejména další LNG terminály v Nizozemí, Německu a Polsku.

Celková kapacita zásobníků zemního plynu v České republice je 43.773,9 GWh. To odpovídá

přibližně 43,5 % loňské roční spotřeby zemního plynu. Jejich současná zaplněnost pak odráží snahy Ministerstva průmyslu a obchodu, aby v době nejistých budoucích dodávek tyto zásobníky byly na počátku zimního období téměř zcela zaplněny. K zaplnění zásobníků pomohl také příznivý vývoj počasí v říjnu, který byl s průměrnou teplotou 10,7 °C čtvrtý nejteplejší od roku 1961. Množství plynu uložené v zásobnících však není samo o sobě schopné pokrýt roční spotřebu České republiky, zásobníky mají navíc omezenou těžební kapacitu a nejsou schopné pokrýt zimní maxima spotřeby zemního plynu. Vzhledem k tomu, že je velmi obtížné předvídat další vývoj ruské agrese na Ukrajině, je také potřeba se zásobami zemního plynu co nejvíce šetřit.

Uložením výše uvedených povinností držitelům licence na výrobu tepelné energie tak, jak jsou obsaženy v tomto opatření, sleduje Ministerstvo průmyslu a obchodu zajištění maximální technicky realizovatelné substituce zemního plynu při výrobě tepla a kombinované výrobě elektřiny a tepla jinými palivy ve zdrojích tepelné energie provozovaných držiteli licence na výrobu tepelné energie a tím dosažení úspory spotřeby zemního plynu. Snížení spotřeby zemního plynu v době nejistoty ohledně zajištění dodávek zemního plynu do České republiky pro nadcházející období a hrozícího nedostatku zemního plynu přispěje ke snížení rizika nutnosti vyhlášení stavu nouze v plynárenství a omezování dodávek plynu jiným odběratelům, kteří nemají možnost zemní plyn jinými palivy nahradit a nutnosti vyhlášení stavu nouze v teplárenství.

Maximální možnou mírou se rozumí individuální maximální možnosti držitele licence, které lze rozumně splnit s účinky v rámci aktuální topné sezóny 2022/2023, s ohledem na technologické možnosti a zajištění bezpečnosti a spolehlivosti provozu, plně v souladu s platnými předpisy a omezeními danými emisními limity zdrojů tepelné energie včetně zařízení pro kombinovanou výrobu elektřiny a tepla dodávajících teplo do soustavy zásobování tepelnou energií.

Dne 5. srpna 2022 bylo přijato Nařízení Rady (EU) 2022/1369 o koordinovaných opatřeních ke snížení poptávky po zemním plynu, které ještě k datu 5. srpna 2022 hodnotí riziko spojené s přerušением dodávek zemního plynu jako velmi pravděpodobné, což se následně potvrdilo. Podle tohoto nařízení jsou členské státy povinny vynaložit veškeré úsilí ke snížení své spotřeby plynu v období od 1. srpna 2022 do 31. března 2023 alespoň o 15 % ve srovnání se svou průměrnou spotřebou plynu v období od 1. srpna do 31. března během pěti po sobě následujících let předcházejících dnu vstupu tohoto nařízení v platnost. Přijaté opatření je jedním z prostředků, jejichž aplikace umožní České republice splnění povinností vyplývajících z přijatého Nařízení Rady (EU) 2022/1369.

K dnešnímu dni je na základě výše uvedených skutečností zřejmé, že Ruská federace zásadně omezila dodávky plynu ze svého území do Evropské unie a v dohledné době nelze očekávat zlepšení tohoto stavu. Dobudování potřebné infrastruktury pro úplné nahrazení dodávek zemního plynu z Ruské federace dodávkami z jiných zemí si vyžádá delší dobu a ani v roce 2023 nelze počítat s dokončením všech potřebných investic. Je proto zcela na místě přistupovat k otázce snížení spotřeby zemního plynu jako nezbytné skutečnosti k zajištění vyrovnané bilance v soustavě zásobování tepelnou energií, neboť nelze v nadcházejícím období plnohodnotně nahradit výpadek dodávek zemního plynu z Ruské federace pro všechny stávající odběratele v nezměněném rozsahu.

Účinnost

Toto opatření obecné povahy nabývá účinnosti v souladu s ustanovením § 173 odst. 1 správního řádu patnáctým dnem po jeho zveřejnění.

Poučení:

Proti opatření obecné povahy nelze podat opravný prostředek (§ 173 odst. 2 správního řádu).

<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/uredni-deska/opatreni-obecne-povahy/opatreni-obecne-povahy-v-so-uvistosti-s-vyhlasenim-predchazeni-stavu-nouze-v-teplarenstvi--270955>